

**PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA
POLSKIEGO DLA KLASY
O PROFILU HUMANISTYCZNO -
FILMOWYM W KLASACH I-III
PUBLICZNEGO GIMNAZJUM
W WOLANOWIE.**

„Film uczy, bawi, wychowuje”

Opis zasad innowacji

Dorota Bujak - nauczyciel języka polskiego w Publicznym Gimnazjum w Wolanowie.
Małgorzata Kuśmierczyk - nauczyciel informatyki w Publicznym Gimnazjum w Wolanowie.

**„Nieważne,
gdzie się stawia kamerę,
ważne - po co...”**

Krzysztof Kieślowski

Wolanów 2014 r.

Spis treści

I. Wstęp:.....	2
1. Założenia ogólne:.....	3
2. Adresaci programu:	4
3. Warunki realizacji programu.....	4
4. Ogólna charakterystyka programu nauczania w klasie o profilu humanistyczno-filmowym.....	5
II. CELE NAUCZANIA	5
1. Cele ogólne klasy humanistyczno-filmowej	5
2. Cele szczegółowe:.....	6
III. TREŚCI NAUCZANIA:.....	8
1. KLASA I.....	8
2. KLASA II.....	9
3. KLASA III.....	9
IV. REALIZACJA PROGRAMU.....	9
1. Metody	9
2. Formy pracy.....	10
3. Techniki pracy.....	10
4. Czytanie i odbiór tekstów kultury	11
5. Mówienie	11
6. Pisanie	13
V. SPODZIEWANE EFEKTY:.....	13
VI. OCENIANIE:.....	14
VII. UWAGI KOŃCOWE.....	14
VIII. BIBLIOGRAFIA:	15

I. Wstęp:

„Film był super, podobał się nam”- na tym stwierdzeniu dyskusja o filmie często się kończy. Po usłyszeniu takiej opinii nauczyciel czuje się bezradny. Co zrobić, żeby uczniowie bardziej świadomie podchodzili do kultury filmowej? Przecież młodzież traktuje X Muzę jako część swoich zainteresowań, hobby. Skąd, więc taka ignorancja filmu?

Mimo wszystko warto, a nawet trzeba rozwijać zainteresowania uczniów i pomagać im w zdobywaniu wiedzy i umiejętności w tym zakresie. Dlatego też od tego roku postanowiliśmy utworzyć klasę o profilu humanistyczno- filmowym.

Celem klasy, obok wychowania literackiego, będzie włączenie wiedzy o filmie. Projekt nie ograniczy się jedynie do historii filmu, lecz poprzez film dotykać będzie najważniejszych kwestii kulturowych i społecznych. Pozwoli młodym widzom świadomie i wnikliwie analizować film nie tylko jako dzieło, lecz przede wszystkim – film jako tekst kultury. Oznacza to, że dużo uwagi poświęcać się będzie tematyce filmu, kontekstowi i celowości powstania, także jego funkcjonowaniu w kulturze. Ponadto film będzie traktowany jako przyczyna do dyskusji o poruszonym w nim problemie lub zagadnieniu.

Podczas realizacji zajęć dokładniej przyjrzymy się ekranizacji dzieł literackich. Program przybliży młodemu odbiorcy pracę aktora, reżysera, scenarzysty, operatora kamery. Zwróci uwagę na wizualizm sztuki filmowej (ruch, barwa) budowę dzieła filmowego (kadr, klatka, ujęcie, scena, plany filmowe, sekwencja, zbliżenie, detal, scenariusz i scenopis) oraz wykorzystany w filmie rodzaj przekazu słownego (dialog, monolog i komentarz).

Uczniowie zapoznają się z historią kinematografii, poznają niektóre dzieła klasyki filmowej, będą potrafili wskazać na związek filmu z literaturą. Z uwagi na

ograniczoną liczbę czasu wybrane projekcje filmowe staną się odwołaniem do realizowanych na lekcjach języka polskiego cykli tematycznych.

Aby zajęcia były atrakcyjne oprócz wykładów, zastosowane zostaną aktywne metody i formy pracy. Także raz w miesiącu organizowane będą wyjścia do kina na spotkania w Akademii Filmowej, na których uczniowie poznają twórców kina niezależnego.

Film pokazuje określone zjawiska czy procesy. Dostarcza wiadomości. Pobudza intelekt. Przez odpowiednie zestawienie faktów wywołuje głębokie przeżycia uczniów. Może motywować do badania pewnego fragmentu rzeczywistości. Stwarza doskonałe możliwości popularyzacji wiedzy historycznej. Dlatego nasza innowacja „Klasy o profilu humanistyczno- filmowym – „Film, uczy, bawi, wychowuje” pozwala na efektywne spożytkowanie zasobów edukacyjnych naszej szkoły.

1. Założenia ogólne:

Innowacja dotyczy realizacji programu języka polskiego o wiedzę z zakresu edukacji filmowej, z nastawieniem na współpracę z placówkami kulturalnymi. Będzie realizowany podczas dodatkowych zajęć w wymiarze dodatkowej jednej godziny tygodniowo. Będzie się składał z poszerzania wiedzy teoretycznej o filmie, poznawania wartościowych produkcji i ćwiczenia umiejętności analizy dzieła filmowego. Podstawową zajęć jest film. Uczniowie będą oglądać wybrane przez nauczyciela obrazy w szkole i w kinie. W tym celu nawiązana została współpraca z kinem - „Helios”. Obejrzane filmy będą omawiane na zajęciach lekcyjnych. Będzie więc połączona wiedza teoretyczna z praktyką. Metody proponowane w programie zakładają dużą aktywność uczniów w czasie zajęć. Program realizowany będzie w oparciu o podręcznik, zeszyt ćwiczeń, słowniki także filmy DVD i video.

2. Adresaci programu:

Użytkownikami programu są:

- nauczyciel
- uczeń
- rodzice

Adresatami programu są:

- nauczyciel języka polskiego, który będzie prowadził zajęcia w klasie o profilu humanistyczno- filmowym i nauczyciel informatyki, który zajmie się praktycznym zastosowaniem wiedzy na temat tworzenia filmu.
- rodzice uczniów ze względu na to, że będą mieli możliwość poznania zakresu treści nauczania, metod pracy, standardów osiągnięć i form aktywności uczniów.
- Uczniowie, którzy rozszerzą będące w Podstawie Programowej teoretyczne wiadomości na temat filmu i w praktyce poznają tajniki tworzenia obrazów filmowych.

3. Warunki realizacji programu

- 1) Podstawowym warunkiem jest nabór chętnych uczniów do klasy o profilu humanistyczno- filmowym.
- 2) Sala lekcyjna ze sprzętem audiowizualnym, pracownia komputerowa, kamera
- 3) Dodatkowa godzina języka polskiego, w ramach której realizowane będą zagadnienia z edukacji filmowej i dodatkowa lekcja z informatyki przeznaczona na montaż obrazów filmowych.
- 4) Spotkania i wykłady w kinie – Akademia Filmowa

- 5) Wyjścia do kina – w ramach potrzeb i pojawiania się nowości filmowych, które będą odpowiednie dla uczniów w tym przedziale wiekowym.
- 6) Wyjazd na zajęcia filmowe np. Do Telewizji Polskiej oraz zwiedzanie Muzeum filmu w Łodzi.

4. Ogólna charakterystyka programu nauczania w klasie o profilu humanistyczno-filmowym.

- 1) Innowacja oparta będzie na podstawie programowej kształcenia ogólnego z języka polskiego, programu „Świat w słowach i obrazach” z wybranymi zagadnieniami z edukacji filmowej.
- 2) Program realizowany będzie na części lekcji z języka polskiego, zgodnie z założeniami Podstawy Programowej i dodatkowej lekcji języka polskiego podczas trzyletniego cyklu oraz dodatkowej lekcji z informatyki podczas trzyletniego cyklu oraz w czasie wyjść pozaszkolnych (kino/wycieczki /spotkania).
- 3) Program zachowuje obowiązujące treści kształcenia literackiego i kulturowo - językowego z języka polskiego, wzbogacony jest o zagadnienia filmowe, przy wyeksponowaniu korelacji przedmiotów: j. polski, informatyka, godz. wychowawcza.

II. CELE NAUCZANIA

1. Cele ogólne klasy humanistyczno-filmowej

- 1) Rozwijanie zainteresowań uczniów filmem oraz poszerzanie ich wiedzy
- 2) Przedstawienie uczniom zarysu historii kina.
- 3) Wyposażanie uczniów w ogólną wiedzę na temat historii kina, etapów jego rozwoju, warsztatu pracy aktora, reżysera, techniki gry aktorskiej itp.

- 4) Kształtowanie umiejętności odczytywania języka filmu.
- 5) Przedstawienie uczniom wybranych gatunków filmowych i ich charakterystycznych cech.
- 6) Kształtowanie umiejętności analizy dzieła filmowego.
- 7) Zapoznanie uczniów z wybranymi dziełami z klasyki kina i filmu współczesnego.
- 8) Kształtowanie umiejętności analizy wartości ważnych w życiu człowieka, zachowań bohaterów, dokonywanych przez nich wyborów.
- 9) Rozwijanie wrażliwości uczniów i ich samodzielnego myślenia.
- 10) Kształtowanie umiejętności obcowania ze sztuką filmową.
- 11) Rozwijanie umiejętności aktorskich, reżyserskich, scenograficznych.
- 12) Rozwijanie umiejętności porównywania utworów literackich z ich filmową adaptacją.
- 13) Kształtowanie umiejętności obsługi programów do edycji filmów.
- 14) Montaż filmów.

2. Cele szczegółowe:

- 1) Uczeń zna podstawowe pojęcia z zakresu filmu: aktor, reżyser, scenograf, charakterystyka, ruch, kostium, fikcja filmowa, taśma celuloidowa, taśma magnetyczna, dźwięk w filmie, scenariusz, scenopis, scenografia, muzyka w filmie, dekoracje, rekwizyty, ekipa filmowa, plan filmowy, plener, studio, montaż, światło, adaptacja, ujęcie filmowe, kadr, klatka, scena, detal, efekty akustyczne, plany filmowe, przestrzeń, ilustracja muzyczna, film animowany, fabularny, dokumentalny, punkty widzenia kamery, zdjęcia zwolnione, efekty pirotechniczne, ruchy kamery, perspektywa-zbliżenie, zdjęcia trickowe, montaż dramaturgiczny, recenzja filmowa, animacja filmowa, adaptacja

- 2) Zna początki kina i jego twórców
- 3) Zna wybrane dzieła klasyki filmowej i współczesnych twórców
- 4) Zna podstawowe cechy kina niemego
- 5) Zna historię i rolę kinematografu
- 6) Zna twórców i zawody związane produkcją dzieła filmowego: reżyser, operator, scenograf, dekorator wnętrz, kierownik produkcji.
- 7) Uczeń zna podstawowe gatunki filmowe
- 8) Uczeń potrafi wskazać podstawowe cechy gatunków filmowych
- 9) Uczeń rozróżnia plany filmowe
- 10) Uczeń posiada wiedzę dotyczącą budowy dzieła filmowego.
- 11) Uczeń rozumie pojęcie fikcji, rolę muzyki, dostrzega malarskość w filmie.
- 12) Uczeń potrafi rozpoznawać i analizować animacje komputerowe, tricki filmowe, efekty specjalne, technikę montażu
- 13) Uczeń dostrzega powiązanie obrazu filmowego ze światem wartości.
- 14) Uczeń przełamuje schematyzm własnego myślenia.
- 15) Uczeń potrafi analizować tematykę filmu, zachowania bohaterów, ich motywacje i wybory.
- 16) Uczeń umie wyrażać własne opinie i dyskutować ze zdaniem innych uczniów.
- 17) Potrafi omówić pracę filmowców, realizatora wizji.
- 18) Zna warsztat pracy aktora
- 19) Potrafi dokonać montażu obrazu przy pomocy zdjęć w ciąg zdarzeń tworzących historyjkę.
- 20) Potrafi zmontować film przy pomocy programów do edycji filmów.
- 21) Rozwija zainteresowania wybitnymi dziełami kina polskiego i jego twórcami
- 22) Doskonali umiejętności mówienia o filmie
- 23) Przełamuje bariery w wyrażaniu własnych odczuć

- 24) Rozwija twórcze myślenie, potrafi krytycznie spojrzeć na oglądane dzieło.
- 25) Potrafi redagować wybrane formy wypowiedzi pisemnych, np. recenzja.
- 26) Rozpoznaje aluzję literacką, motywy, symbole kulturowe w adaptacjach filmowych.
- 27) Potrafi odbierać znaczenia metaforycznie.
- 28) Zna tajniki warsztatu pracy ekipy filmowej.
- 29) Dostrzega podobieństwa i różnice w przekazie literackim i filmowym.
- 30) Wie czym jest film dokumentalny jako źródło wiedzy.
- 31) Porównuje film z historią PRL - w filmie fabularnym i krótkometrażowym.

III. TREŚCI NAUCZANIA:

1. KLASA I

W klasie pierwszej uczniowie zajmują się głównie podstawami języka filmu, poznają podstawowe pojęcia. Próbują również swoich sił jako reżyserzy, producenci i aktorzy, samodzielnie kręcąc krótkie filmy. Poza tym uczestniczą w zajęciach Akademii Filmowej, w tym celu wychodzą raz w miesiącu do kina. Redagują wybrane formy wypowiedzi pisemnych, np. recenzję, zaproszenie, wywiad. Tworzą plakat. Uczniowie poznają sprzęt wykorzystywany w produkcji filmowej a także elementy planu filmowego - wycieczka do Muzeum Kinematografii - słynnej łódzkiej Filmówki, wycieczka do gmachu Telewizji Polskiej. Na dodatkowych zajęciach z informatyki uczą się obsługi programów do edycji obrazów i filmów. W maju biorą udział w konkursie na temat poznanych w kl. I zagadnień filmowych.

2. KLASA II

W drugiej klasie zajęcia obejmują głównie podstawy krytyki filmowej, tzn. umiejętność krytycznego i świadomego odbioru filmu. W tym celu uczniowie chodzą do kina na filmy, prezentowane przez Akademię Filmową lub na samodzielnie wybrane seanse, o których, następnie, dyskutujemy zawzięcie na lekcjach. Biorą udział w warsztatach scenariuszowych, piszą własne pierwsze scenariusze, scenopisy. Nadal ćwiczą się w pisaniu recenzji, zaproszeń, wywiadów. Poznają techniki operatorskie. Biorą udział w warsztatach montażowych. W maju biorą udział w konkursie na temat poznanych w kl. II zagadnień filmowych.

3. KLASA III

W trzeciej klasie uczniowie rozwijają swoje zainteresowanie kinem. Biorą udział w konkursach filmowych oraz warsztatach związanych ze sztuką filmową. Opanowują podstawy pracy z kamerą cyfrową, programami do obróbki materiału audio i video oraz nadal kształtują umiejętności tworzenia krótkich scenariuszy. Biorą udział w warsztatach montażowych. Biorą udział w warsztatach montażowych. Pod koniec nauki w gimnazjum przedstawią swe dokonania „szerszej Publiczności”.

IV. REALIZACJA PROGRAMU

1. Metody

Nie ma jednej, uniwersalnej i najlepszej metody nauczania. Obok sięgania po tradycyjne skuteczne metody, program innowacyjny zachęca do wprowadzania, organizowania nowych metod pracy w klasie. Stosowanych dotychczas metod nie można odrzucać. Ze względu na różne typy uczenia

wszystkie mają zalety i określone ograniczenia. Tak samo ważne jest dla ucznia uczenie się przez przyswajanie, np. objaśnianie i wyjaśnianie (metody podające), jak przez przeżywanie i przez działanie (metoda projektów).

W programie wykorzystany w większym stopniu będzie model odkrywania i metody aktywizujące.

- Metoda sytuacyjna
- Metaplan
- Inscenizacje
- Dyskusja (panelowa, konferencyjna, „okrągłego stołu”)
- Metoda eksponująca (pokazy filmowe, projekty multimedialne)
- Metoda problemowa (tworzenie scenariuszy, scenopisów filmowych)
- Metoda projektu (montaż obrazów filmowych)

2. Formy pracy

W celu urozmaicenia lekcji stosowane będą zróżnicowane formy pracy. Będą to:

- dyskusja
- praca projektowa (np. tworzenie scenariusza filmu, montaż)
- praca w grupach
- drama
- praca indywidualna

3. Techniki pracy

Wybierając techniki pracy, warto pamiętać, że poszczególne treści kształcenia najlepiej wprowadzać równolegle i w integracji ze wszystkimi działami. Dlatego

najlepsze wydają się metody, które będą aktywizowały i motywowały ucznia oraz dawały możliwość praktycznego zastosowania zdobytej wiedzy i szeroko pojętego uczestnictwa w kulturze.

4. Czytanie i odbiór tekstów kultury

- Analiza i interpretacja filmu jako dzieła kultury
- Posługiwanie się różnymi źródłami informacji, a zwłaszcza treściami przekazu medialnego
- Rozwijanie zainteresowań filmem oraz poszerzanie ich ogólnej wiedzy na temat historii kina, etapów jego rozwoju, warsztatu pracy aktora, reżysera, techniki gry aktorskiej itp.
- Kształtowanie umiejętności odczytywania języka filmu, umiejętności analizy dzieła filmowego.
- Kształtowanie umiejętności analizy wartości ważnych w życiu człowieka, zachowań bohaterów, dokonywanych przez nich wyborów.
- Rozwijanie wrażliwości uczniów i ich samodzielnego myślenia.
- Kształtowanie umiejętności obcowania ze sztuką filmową.
- Rozwijanie umiejętności aktorskich, reżyserskich, scenarzysty.

5. Mówienie

- Dyskusja (wymiana zdań oraz obrona opinii na wybrany temat)
- Przeprowadzanie wywiadu
- Streszczanie obejrzanego filmu, przedstawienie planów filmowych, cech gatunkowych filmu
- Formułowanie wypowiedzi z pojęciami filmu: aktor, reżyser, scenograf, charakteryzacja, ruch, kostium, fikcja filmowa, taśma celuloidowa, taśma magnetyczna, dźwięk w filmie, scenariusz, scenopis,

scenografia, muzyka w filmie, dekoracje, rekwizyty, ekipa filmowa, plan filmowy, plener, studio, montaż, światło, adaptacja, ujęcie filmowe, kadr, klatka, scena, detal, efekty akustyczne, plany filmowe, przestrzeń, ilustracja muzyczna, film animowany, fabularny, dokumentalny, punkty widzenia kamery, zdjęcia zwolnione, efekty pirotechniczne, ruchy kamery, perspektywa-zbliżenie, zdjęcia trickowe, montaż dramaturgiczny, recenzja filmowa, animacja filmowa, adaptacja

- Wypowiadanie się na temat: pojęcia fikcji, roli muzyki, malarskości w filmie,
- Przełamywanie schematyzmu myślenia
- Analiza tematyki filmu, zachowania bohaterów, ich motywacje i wybory
- Omawianie pracy filmowców, realizatora wizji, wyrażanie własnej opinii
- Doskonalenie umiejętności mówienia o filmie, analiza animacji komputerowych, efektów specjalnych, techniki montażu
- Opowiadanie o obejrzanym filmie,
- Opisywanie (używanie słownictwa charakterystycznego dla opisu, przełamywanie bariery w wyrażaniu własnych odczuć)
- Krytyczne, ale także kulturalne i życzliwe omówienie oglądanego dzieła
- Rozpoznawanie aluzji literackiej, motywów, symboli kulturowych w adaptacjach filmowych
- Odbieranie znaczenia metaforycznego dzieła
- Dbłość o poprawność i zróżnicowanie stylistyczne wypowiedzi
- Posługiwanie się słownictwem związanym z filmem
- Prezentacja własnej opinii
- Wypowiedź ustna na wcześniej przygotowany temat (prezentacja biografii wybranego reżysera).

6. Pisanie

- Redagowanie wybranych form wypowiedzi pisemnych, np. recenzja, scenariusz, scenopis, zaproszenie, wywiad.
- Pisanie dla potrzeb codziennej komunikacji.
- Redagowanie i zapisywanie dialogów.
- Budowanie zgodnych pod względem logicznym i gramatycznym wypowiedzi.
- Opis, analiza i interpretacja treści zawartych w oglądanym filmie
- Redagowanie przemówienia na temat związany z oglądanym filmem, świadomy wybór środków i figur retorycznych.
- Tworzenie wypowiedzi pisemnych: wywiadu, opisu, opowiadanie, recenzji, scenariusza, scenopisu.
- Tworzą plakat
- Posługiwanie się terminami związanymi z filmem
- Dbłość o poprawność i zróżnicowanie stylistyczne wypowiedzi.

V. SPODZIEWANE EFEKTY:

Głównym rezultatem jest wykształcenie w uczniach większej otwartości na różnorodność kulturową i postawy tolerancji wobec odmienności; umiejętności rozpoznawania powiązań między filmem a innymi dziedzinami sztuki, dostrzegania problemów społecznych współczesnego świata i wykorzystywania zdobytych w ten sposób informacji na lekcjach w szkole. Warsztaty filmowe i dyskusje pozwolą w nieformalny sposób wypowiedzieć się na temat filmu lub poruszanego w nim problemu.

Dodatkowym rezultatem jest:

- wzbogacenie szkolnego programu nauczania o edukację filmową mocno skorelowaną z lekcjami różnych przedmiotów nauczania.
- rozumienie przez ucznia pojęć dotyczących tworzywa filmowego, warsztatu pracy aktora, etapów rozwoju filmu.
- praktycznego wykorzystania zdobytych wiadomości poprzez umiejętność pisania recenzji filmowych, wywiadów, zaproszeń, tworzenia scenariuszy, scenopisów czy kręcenia filmów i obsługi programów do edycji obrazów i filmów.
- udział uczniów w konkursach i przeglądach filmowych

VI. OCENIANIE:

Uczeń powinien znać kryteria wystawiania oceny. Dlatego postępy nauczania i osiągnięcia uczniów można oceniać na podstawie:

- prac klasowych
- testów
- prac domowych
- odpowiedzi ustnych
- projektów (np. montaż filmu, scenariusz itp.)
- obserwacji (aktywność)
- udziału w konkursach

VII. UWAGI KOŃCOWE

Program klasy jest otwarty, w miarę realizacji i zdobywania doświadczeń, będzie on wzbogacany i korygowany.

Prowadzący dostosowuje zakres treści do: wieku rozwojowego, możliwości uczniów, ich zainteresowań oraz czasu trwania nauki, wykorzystując swoje umiejętności diagnozy potrzeb grupy.

VIII. BIBLIOGRAFIA:

- R. Doroba, *Bliżej filmu*, Warszawa 1986;
- *Film w szkolnej edukacji humanistycznej*, Warszawa-Łódź 1993;
- S. Wyślouch, *Literatura a sztuki wizualne*, Warszawa 1994;
- *Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela*, Pod redakcją K. Kruszewskiego, Warszawa 1991;
- *Słownik wiedzy o filmie*, Pod redakcją J. Wojnicką, O. Katafiasz, Bielsko- Biała 2005;

Dorota Bujak
Małgorzata Kuśmierczyk